

STAGIU DE DOCUMENTARE ȘTIINȚIFICĂ ÎN SUEZIA (NOIEMBRIE 2003)

Încă din secolul al XIX-lea, pe când arheologia se străduia să depășească stadiul pionieratului, dinamismul și rigoarea cercetătorilor din Suedia au contribuit ca aceasta să dobândească statutul de autentică știință, atât printr-o rodnică activitate de teren, cât și prin fixarea normelor metodologice de publicare și de încadrare tipologică a

vestigiilor descoperite. Domeniul a evoluat și ulterior la parametri înalți, astfel că realizările arheologiei suedeze, începând cu epoca paleolitică și terminând cu evul mediu, beneficiază de un cert prestigiu pe plan mondial. Iată de ce un contact nemijlocit cu realitățile arheologice scandinave nu poate să fie decât benefic pentru cel care îl realizează.

Oportunitatea de a mă număra în această categorie s-a ivit grație convenției de colaborare existentă între Academia Română și Academia Regală de Litere, Istorie și Antichități (*Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien*) din Suedia, în cadrul căreia am putut efectua o călătorie de documentare în perioada 11–29 noiembrie 2004, fixându-mi drept temă a investigațiilor „Relațiile culturale, economice și politice dintre Scandinavia și sud-estul Europei în secolele IX–XIII”.

Cea mai mare parte a acestui stagiu a fost rezervat pentru investigații în bibliotecile și muzeele din Stockholm, la fixarea programului bucurându-mă de amabilele sugestii ale profesorului Gustaf Trotzig, reputat specialist în problemele perioadei târzii a migrațiilor și ale evului mediu scandinav și consilier în cadrul Academiei Regale de Litere, Istorie și Antichități. Pentru procurarea unor ediții rare de izvoare medievale, de albume cartografice și a literaturii istorice și arheologice recente, o eficiență deosebită a avut lucrul la Biblioteca Academiei pentru Antichități (*Riksantikvarieämbetet Vitterhetsakademiens Bibliotek*), Biblioteca Regală (*Kungliga Biblioteket*) și Biblioteca Universității. Cea dintâi dispune de o excelentă dotare cu volume și periodice de arheologie, atât din spațiul scandinav cât și din zonele centrale și vestice ale Europei. Cu totul remarcabilă este și Biblioteca Regală, al cărei nucleu s-a constituit încă din secolele XVI și XVII și care, începând din anul 1661, a beneficiat de stipulațiile unui decret regal ce pretindea ca un exemplar din toate cărțile tipărite în Suedia să fie donat respectivului așezământ. Cu asemenea tradiții în colectarea tipăriturilor nu constituie nici o mirare faptul că aceasta deține un inestimabil fond de carte, inclusiv incunabile reprezentând adevărate rarități bibliografice.

Surprize agreabile oferă și muzeele din Stockholm, depozitare ale unor valoroase vestigii provenind din Suedia, dar și din alte părți ale lumii. Un timp mai îndelungat ne-a solicitat investigațiile din secția vikingă și medievală de la Muzeul de Istorie (*Historiska Museet*), care găzduia și două interesante expoziții temporare: una intitulată *Memento mori*, reliefând aspecte legate de ritualurile funerare din arealul nord-european, și o alta dedicată controversatei pietre runice de la Kensington din Minnesota, al cărei „original”, descoperit în anul 1898, poartă data de 1362, menită să certifice că oamenii Nordului – pe căile deschise spre *Vinland* de Leif Eriksson – au descins în Lumea Nouă înainte de Columb.

Din densa și variata rețea muzeală din capitala Suediei, am reușit să mă vizitez *National Museum*, *Medelhavsmuseet* (Muzeul Mării Mediterane), *Nordiska Museet*, *Armémuseum* și *Vasa Museet*, toate cu exponate remarcabile, prezentate la un standard corespunzător al exigențelor. La *National Museum* se evidențiază o bogată colecție de argintărie de proveniență germană și suedeză și o alta de icoane rusești din secolele XVI–XVII, una din cele mai mari de acest fel din afara hotelurilor Rusiei și Ucrainei, principalele școli de pictură europeană fiind, de

asemenea, destul de bine reprezentate. Între pânzele expune, ne-a atras atenția, între altele, un portret al prințesei Zoe Ghică, realizat în anul 1777 de suedeul Alexander Roslin (1718–1793). Punctul de greutate de la *Medelhavsmuseet* îl reprezintă plastica antropomorfă descoperită în Cipru de expedițiile arheologice suedeze, în vreme ce la *Vasa Museet* epatează o uriașă corabie, având în lungime circa 70 de metri, construită de Gustav Adolf (1611–1632) din dinastia Vasa, scufundată în vecinătatea Stockholmului în 1626 și readusă la suprafață în urmă cu câteva decenii, spre a fi expusă într-un muzeu special construit – unic în felul său –, inaugurat în 1990.

Prezența la Stockholm a fost folosită spre a schimba informații științifice și a dezbate diverse probleme istorice cu mai mulți specialiști din localitate. În afară de contactele – deja evocate – cu prof. dr. Gustaf Trotzig, am avut prilejul să mă întretin mai îndelung și mai profitabil cu prof. dr. Ingmar Jansson (*Stockholms Universitet*), dr. Radu Lăzărescu (*Medelhavsmuseet*), dr. Kent Andersson (*Historiska Museet*) și dr. Karin Ådahl (anterior muzeografa la *Medelhavsmuseet* și de curând directoarea la Institutul Suedez din Istanbul).

Stagiul de documentare din Suedia a inclus, de asemenea, deplasări la Visby și Uppsala. Cea dintâi, de la 18 până în dimineața zilei de 20 noiembrie, a avut drept țintă principală prospectarea colecțiilor arheologice de la *Gotlands Fornsal* (Muzeul Regional din Gotland), unde am beneficiat de concursul extrem de amabil al doamnelor dr. Malin Lindquist și dr. Gun Westholm. Ca pretutindeni, disponibilitatea de a fi se dedica mai mult timp și atenție s-a aflat și aici în raport direct cu dimensiunea redusă și relativa izolare a localității, dar și cu fluxul limitat al vizitatorilor unității muzeale. Între exponatele bogatului muzeu din insula Gotland, am putut admira, nu lipsit de o oarecare emoție, celebra piatră comemorativă cu inscripții runice de la Sjonhem, în care sunt nominalizați acei *Blakumen* (vlahi) care l-au suprimat pe un călător varez departe de regiunile sale de obârșie. De asemenea, în depozitul muzeului mi s-a permis să desenez câteva capete de buzdugan inedite, cu apropiate analogii în estul Europei și în spațiul carpatodunărean. Călătoria la Visby mi-a prilejuit totodată vizitarea zidurilor și turnurilor de apărare ale orașului medieval, unele din cele mai bine păstrate din întreaga Europă, ca și a vestigiilor bisericilor gotice, lăsate în stare de paragină după Reformă, odată cu decăderea comerțului din Marea Baltică și implicit cu declinul ireversibil al centrului urban din Gotland.

Pe data de 25 noiembrie m-am deplasat la Uppsala, unde, după ce am vizitat armoniosul dom de factură gotică și pietrele cu inscripții runice din vecinătate, am lucrat în biblioteca Institutului de Arheologie a Universității (*Institutionen för Arkeologi, Uppsala Universitet*), având totodată o întvedere cu prof. dr. Ola Kyhlberg, pentru a discuta chestiuni legate de comerțul și colonizările varege în estul Europei, abordate pe larg și la Stockholm

cu prof. dr. Ingmar Jansson. După amiază am reușit să rezerv câteva ore și celebrei Biblioteci Carolina, spre a consulta unele vechi cronici scandinave.

Cu tot timpul limitat avut la dispoziție, pot aprecia că stagiul de documentare efectuat în Suedia a fost de reală utilitate atât pentru clarificarea câtorva aspecte legate de

contactele dintre ținuturile scandinave și cele carpatobalcanice, cât și pentru formarea unei imagini coerente asupra modului de organizare a cercetării arheologice în instituturile universitare și în muzee.

VICTOR SPINEI